

Ymgynghoriad ar y Gyllideb 2027/28

CWESTIYNAU CYFFREDIN

Pam mae bwlch yn y gyllideb, o ble mae'n dod?

Daw'r rhan fwyaf o'r cyllid a dderbyniwn (**77%**) gan Lywodraeth Cymru (LLC) ar ffurf ei Grant Cynnal Refeniw (RSG).

Daw'r bwlch cyllidebol ar gyfer 2027/28 o bethau fel:

- costau ynni, bwyd, tanwydd a gwasanaethau eraill
- galw cynyddol am wasanaethau fel Anghenion Dysgu Ychwanegol, digartrefedd a gofal cymdeithasol
- costau cynyddol gan bartneriaid allanol e.e. Tân ac Achub De Cymru a darparwyd gwasanaethau gofal cymdeithasol
- Costau benthyca cynyddol

Pa mor fawr yw'r bwlch ar gyfer 2027/28?

Ym mis Mawrth 2026 rhagwelwyd bwlch o **£8.1m** yn y gyllideb ar gyfer 2027/28. Mae hyn yn ffactorau:

- cynnydd dangosol o 1% mewn cyllid gan Lywodraethau Cymru ar ffurf ei Grant Cynnal Refeniw (RSG), a
- cynnydd dangosol o 5% yn y dreth gyngor

Er mwyn sicrhau cyllideb gytbwys yn gyfreithiol bydd angen i'r Cyngor:

- Ofyn i wasanaethau i nodi gostyngiadau/arbedion pellach yn y gyllideb.
- Dderbyn mwy o ffioedd a thaliadau am rai gwasanaethau.
- Benderfynnu ar gynnydd terfynol yn y Dreth Gyngor i dalu am wasanaethau'r cyngor ac i helpu i dalu am gynnydd yn ein cyfraniadau i Awdurdod Tân ac Achub De Cymru.

Beth ydych chi'n ei olygu wrth 'gynilion' ydych chi'n cyfeirio at 'toriadau'?

Yn y gorffennol rydym wedi defnyddio'r term 'cynilion', i ddisgrifio'r gwahanol bethau rydyn ni wedi gallu eu gwneud i ddod o hyd i atebion i bontio'r bwlch yn y gyllideb. Trwy wneud pethau'n wahanol rydym wedi gallu 'arbed' arian y cyngor a chadw gwasanaethau i redeg.

Rydym wedi gwneud hyn trwy wneud pethau fel:

- rhedeg gwasanaethau effeithlon ac 'arbed' arian
- bod yn fwy entrepreneuriaidd yn y ffordd rydyn ni'n gwneud pethau
- lleihau faint o arian y mae gwasanaethau yn cael eu rhoi i'w wario

- cynyddu'r swm o arian y mae'n rhaid i ni ei wario trwy godi tâl am rai gwasanaethau

Ar ôl bron i ddau ddegawd, rydym wedi disbyddu'r holl fwyafrif helaeth o gyfleoedd 'effeithlonrwydd' ac ychydig iawn o opsiynau sydd ar agor i ni.

Croesewir cynnydd i'n setliad gan Lywodraeth Cymru ond ni fydd hyn yn ddigon i gau'r bwlch ac felly ni fyddwn yn cael unrhyw opsiwn heblaw gwneud dewisiadau anodd ynglŷn â ble i dorri ein gwariant.

A yw'r holl Gyngorau yn cael trafferth balans neu ai Merthyr Tudful yn unig ydyw?

Mae wedi'i ddogfennu'n dda bod pob cyngor ledled y DU yn wynebu heriau ariannol sylweddol. Mae'r ffigurau cyfredol yn awgrymu bod awdurdodau Cymru yn wynebu diffyg o fwy na £272m yn 2027/28, yn ôl dadansoddiad gan Uned Data a Rennir y BBC (Awst 2026).

A yw Llywodraeth Cymru yn rhoi'r un swm i bob Cyngor i ariannu gwasanaethau?

Wrth ddyrannu ei chyllideb gyffredinol, mae Llywodraeth Cymru yn neilltuo cyfran i ariannu gwasanaethau'r cyngor. Yna mae'r arian hwn yn cael ei rannu rhwng pob un o'r 22 cyngor yng Nghymru. Mae'r swm y mae pob cyngor yn ei dderbyn yn cael ei gyfrifo drwy'r Fformiwla Ariannu Llywodraeth Leol. Mae hyn yn edrych ar bethau fel maint daearyddol y cyngor, pa mor wledig ydyw, maint ei boblogaeth, economi'r ardal o ran cyfoeth a thlodi. Cyfran Merthyr Tudful o'r gyllideb gyffredinol y mae Llywodraeth Cymru yn ei neilltuo i ariannu gwasanaethau cyngor yw 2%

Yn 2026/27 bydd y Cyngor yn derbyn **£142.2m** gan Lywodraeth Cymru.

Y gyllideb a'ch Treth Gyngor

Am bob 1% o'r Dreth Gyngor a gesglir mae'r Cyngor yn derbyn oddeutu £0.330m o incwm (ar ôl y Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor) i helpu i dalu am wasanaethau.

Ar gyfer 2026/27, gosododd y Cyngor gynnydd o 4.95% yn y Dreth Gyngor

Nid yw'r dreth gyngor yn ymwneud â'r cyngor yn unig, mae hefyd yn ariannu:

- gwasanaethau tân ac achub ac ardollau parciau cenedlaethol

Mae praesept ychwanegol i'r heddlu a (lle bo'n briodol), cyngorau cymuned

Pwy sy'n talu am Wasanaeth Tân ac Achub De Cymru?

Mae Gwasanaeth Tân ac Achub De Cymru yn diogelu trigolion, busnesau a chymunedau ledled y rhanbarth drwy wasanaethau ataliol ac ymatebol gan gynnwys diogelwch yn y cartref, atal tân, diffodd, ymateb i wrthdrawiadau traffig ffyrdd, ac argyfyngau eraill gan gynnwys digwyddiadau tywydd garw.

Bob blwyddyn, rhaid i'r Cyngor dalu i gronfa gwasanaeth tân gyfunol i dalu costau blynyddol y Gwasanaeth Tân ac Achub. Gelwir hyn yn Ardoll flynyddol y Gwasanaeth Tân. Ym mlwyddyn ariannol 2026/27 mae'r Cyngor yn talu ardoll o **£3.919m**.

Er nad oes 'praesept' y Dreth Gyngor wedi'i ddangos ar eich bil ar gyfer Gwasanaeth Tân ac Achub De Cymru - mae rhan o'r Dreth Gyngor rydych chi'n ei thalu yn helpu'r Cyngor i ariannu'r gwasanaeth tân ac achub.

Mae Awdurdod Tân ac Achub De Cymru hefyd dan bwysau gan gostau cynyddol, ac mae'n debygol iawn y bydd angen i gynghorau gyfrannu mwy yn 2027/28 i'w helpu i gydbwysu ei lyfrau.

Pam na all y Cyngor ddefnyddio'r arian sydd ganddo mewn cronfeydd wrth gefn i helpu?

Pan fyddwn yn cyfeirio at 'gronfeydd wrth gefn' rydym yn sôn am yr arian y mae'r Cyngor yn ei gadw bob blwyddyn i dalu am dreuliau annisgwyl neu argyfyngau, er enghraifft cost digwyddiad tywydd eithafol.

Nid yw'r Cyngor yn dal cronfeydd wrth gefn mawr ac fel cynilion cartrefi unwaith y byddwn yn mynd mewn iddynt i dalu am rywbeth, yna mae'r arian wedi mynd. Lefel bresennol y Cyngor o gronfeydd wrth gefn y Gronfa Gyffredinol yw **£6.9m**. Dyma linell amddiffyn olaf y Cyngor rhag ofn amgylchiadau annisgwyl ac mae'n isel o'i gymharu â chynghorau eraill yng Nghymru. Cyllideb net y Cyngor ar gyfer 2026/27 oedd £183.7m gyda'r gronfa wrth gefn yn cyfateb i **3.76%** o'r gyllideb.

Mae'r Cyngor hefyd yn cadw gwahanol gronfeydd wrth gefn wedi'u clustnodi sydd wedi'u neilltuo at ddibenion penodol a gellir eu tynnu i lawr fel a phan fydd y gwariant ychwanegol yn digwydd.

Pam nad ydych chi'n lleihau'ch gweithlu?

Dros y degawd diwethaf mae'r Cyngor wedi symleiddio ei weithlu i'r fath bwynt fel bod llawer o wasanaethau bellach yn rhedeg ar gapasiti critigol, a gallai unrhyw ostyngiadau pellach arwain at lefelau anniogel.